

**ההשלכות האקולוגיות והמשקיות – כלכליות של ניצול המרעית העשבונית בלחצי רעייה גבוהים
(257-0126-98)**

חוקר אחראי: מריו גוטמן, המחלקה לגד"ש ולמשאבי טבע, מנהל המחקר החקלאי

רקע:

הבעיה המרכזית בניהול עדר מקנה במרעה היא קביעת גודל העדר ששטח מרעה נתון יכול להחזיק בתוך תנודות קיצוניות של אקלים. קביעת ערך הניצול המיטבי של כרי המרעה בארץ, או הכמות המירבית של הצומח אותה יש לאפשר לבעלי החיים לאסוף תוך שמירה על פוטנציאל הייצור של המרעית לטווח הארוך היא שאלה השנויה במחלוקת. העדר נתונים כמותיים מספקים מונע קביעת מדיניות רעייה ברורה. עקרונית ניתן להציג שתי תפישות שונות לגבי אסטרטגיית ממשק הרעייה במרעה העשבוני וההשלכות הנלוות לכל אחת: התפישה "האינטנסיבית" – רואה במרעה הטבעי מרכיב משמעותי בהזנת בעלי החיים ובייצור בשר וחלב רק בעונה הירוקה.

התפישה "האקולוגית" – מתייחסת לניהול שטח המרעה לטווח הארוך ומנסה לשמור את רמת ייצור המרעה ולמנוע פגיעה בו. לפי תפישה זו ניצול חזק מידי של המרעית העשבונית בתקופה הירוקה יכול להוות סכנה לשטח המרעה. בעדרי בקר לבשר שיעור האיכלוס של 18 דונם לפרה נחשב לרעייה חזקה והוא נהוג רק במספר משקים מצומצם. ברוב המשקים שיעור האיכלוס גבוה מ-20 דונם לפרה.

היעדים אותם אמורה להשיג התוכנית:

קביעת קריטריונים לניצול מרבי של המרעה ע"י בקר לבשר בלחצי רעייה גבוהים.

מועד התחלת התכנית ומועד סיום:

מועד התחלת התוכנית בינואר 1998 וסיומה המתוכנן בדצמבר 2000.

תאור הפעולות שבוצעו:

הניסוי נערך ב- 8 חלקות תחת שני לחצי רעייה: 4 חלקות בלחץ רעייה רגיל כמקובל באזור כרי-דשא (18 דונם לפרה) ו- 4 חלקות בלחץ רעייה חזק של 9 דונם לפרה.

שתי החלקות בהן רעו הפרות בלחץ רעייה נמוך יותר ושתי החלקות בהן רעו הפרות בלחץ רעייה גבוה נחלקו בחלוקת משנה לשניים וזאת על-מנת לבחון שני משטרי רעייה שונים והם: רעייה רציפה (הפרות רועות בכל שטח החלקה ממועד כניסתן לחלקת הניסוי ועד להוצאתן ממנה) ורעייה מפוצלת (עם הכנסת הפרות לשטח הן מוגבלות לרעייה במחצית החלקה בלבד כאשר השניה מוגנת ע"י גדר חשמלית אשר

נפתחת ומאפשרת רעייה בכל השטח לאחר שרמת המרעה במחצית הראשונה בו שהו הפרות יורדת מתחת לרמה הנדרשת לכיסוי כל צרכי הפרות.

פירוט התוצאות וההתקדמות המקצועית שהושגה:

הצומח העשבוני הים תיכוני התגלה כעמיד לרעייה חזקה בעונת הירק. רק בלחצים גבוהים ביותר הצליח הבקר להשפיע בצורה בולטת על הרכב הצומח. בטיפול החזק ביותר (9 דונם לפרה ברעייה רציפה) השתלטו על הצומח מינים פחות מועדפים ע"י הבקר, לכן בתנאי רעייה כאלו רצוי לנהוג ברעייה מפוצלת משום שהרעייה הרציפה בלחץ כבד עלולה לפגוע במרעה.

התרומה הצפויה:

קביעת מדיניות בניהול עדר בקר לבשר במרעה. בשנים שחונות, לדוגמא, ניתן לנהל עדר בלחצי רעייה גבוהים ללא פגיעה בבעלי החיים במרעה ע"י גמילה מוקדמת של הוולדות.

בעיות שיש לתת להם פתרון בהמשך:

בשלב הראשון של תכנית הניסוי, התעברות הפרות נעשית בסתיו, ההמלטות בקיץ העוקב וגידול העגלים בסתיו הבא. פעילות זו נעשתה בתקופות בהן הפרות מנותקות מחלקות המרעה ומוזנות במזון מוגש. שנת 1997 הייתה השנה הראשונה בשלב השני של המחקר בה ההתעברות הייתה באביב (מרץ-אפריל) וכך ההמלטה והגידול של העגלים עם האמהות במרעה מתקיים בחורף והאביב של השנה העוקבת. משטר הרבעות זה (הקרוי גם עונה ב') יאפשר לבחון באופן ישיר את השפעת ממשק הרעייה על שיעור ההתעברות, שיעור ההמלטה, קצב הגידול ומשקלי הגמילה של הוולדות.